

Cambodja, de killing fields

In het voorjaar van 2015 reizen we gedurende twee maanden met openbaar vervoer van Kunming in China naar Singapore. Het is 10.000 km, alleen het stuk tussen Hanoi en Bangkok doen we met een reisgezelschap, Tucan dit keer. De Tucan-family is maar klein, we zijn nooit met meer dan met z'n tienen. Toch zitten er ook hier weer wat merkwaardige types tussen, net als vorig jaar met Dragoman toen we over de Zijderoute van Istanbul naar X'ian gingen. Achteraf concluderen we dat iedereen in Zuidoost-Azië alles gemakkelijk zelf kan regelen, daar heb je niemand bij nodig, dus exit reisgezelschappen.

We vinden dat je ook op reis je ogen niet moet sluiten voor vreselijke gebeurtenissen, immers zo leren we nooit iets van het verleden, maar dat de donkerste periode in het verleden van Cambodja – in ons land nooit erg onthuld – zo gruwelijk was, dat wist ik niet. We bezoeken Choeng Ek, een van de beruchte 'killing fields'. Pol Pot was leider van de Rode Khmer, zoals de volgers van de communistische partij in Cambodja heetten. Van 1975 tot 1979 was hij dictator in Cambodja en naar schatting stierven er twee tot drie miljoen Cambodjanen door honger, dwangarbeid, executies en slechte medische voorzieningen. Dat is een kwart van de toenmalige bevolking. Maar ook toen de Rode Khmer verslagen was, werd de gewelddadige strijd vanuit de jungle voortgezet en pas in 1998, toen Pol Pot stierf, legden zijn volgelingen de wapens neer.

We hebben een wat schuchtere gids, een 26-jarige vrouw die 'Maandag' heet. Ze is geboren op die dag in de week. Als we op een moment samen op een bankje in de schaduw zitten, vertelt ze me volkomen onverwachts haar eigen verhaal. Toen Pot Pol al lang de jungle ingevlucht was, was het geweld nog lang niet opgehouden. Haar vader is als intellectueel gedood, haar moeder moest hertrouwen met een soldaat die dronk, gewelddadig was en haar oudere zus misbruikte. Mannen kun je niet vertrouwen, zegt ze. Nooit. Ik trouw niet, voegt ze eraan toe, ik kan van dit werk leven. Er is niets wat ik kan zeggen. Ik raak even haar hand aan en ze knikt. Dan lopen we verder. We spreken met oud uitzijnde man, een van de vijf overlevenden van Afdeling S21, een voormalige school van waaruit de 12.000 slachtoffers van Choeng Ek vervoerd werden. Hij was namelijk de enige die de typemachines kon repareren waarop de 'bekenntnissen' getypt werden. Zijn vrouw en vier kinderen stierven. Hij heeft nu een boek geschreven en signeert het. Ik koop een exemplaar en leg het terug op de stapel, ik kan het niet lezen.

Je moet voorzichtig lopen in de boomgaard, die vroeger Choeung Ek was. Overal staan bordjes 'please don't step on the bones'. Maar dat is niet gemakkelijk, want overal zijn botten. Op diverse plekken staan informatieborden. Het ene verhaal is nog erger dan het andere. Zo wreed, zelfs na de dood. Hoofden werden afgehakt omdat boeddhisten geloven dat je dan niet herboren kunt worden. Omdat ze geen kogels wilden 'verspillen', werden slachtoffers op de meest wrede wijze gedood; mannen, vrouwen, kinderen, dat maakte niet uit. Pol Pot werkte veel met kindsoldaten die zelf ook vermoord werden na verloop van tijd, dan konden ze niemand nog iets vertellen. Ik ben dagen lang van slag van dit vreselijke bezoek.

Er is een passend gedenkteken. Een grote witte stupa met glazen ramen. Achter die ramen ligt het vol met schedels gesorteerd naar man/vrouw/kind en met een kleurcode per moordwapen. Het gaat door merg en been. Een monument ter nagedachtenis aan de slachtoffers. Dan zie ik twee jonge mensen die op de trappen van dit monument lachend een selfie maken. Dat kan toch niet waar zijn?